

«Et helt liv med CP»: Psykisk helse hos barn og unge med CP

Hanne Marit Bjørgaas, PhD, barne- og ungdomspsykiater, Stavanger
Universitetssykehus

Marianne Berg Halvorsen, PhD, psykologspesialist/nevropsykolog,
Universitetssykehuset Nord-Norge, Tromsø

Disposisjon

- Psykisk helse i habilitering for barn og unge (HABU) (Marianne)
- Hvordan forstår vi psykiske lidelser (Marianne)
- Kartlegging i HABU (Marianne)
- Utvikling av psykiske vansker over tid (Hanne Marit)
- Hvordan møte behovene for psykisk helsetilbud? (Hanne Marit)

Psykisk helse i HABU

Typiske bekymringer fra foresatte som henvisningene ikke dekket¹

- Atferdsvansker.
- At barnet var engstelig
- Mye lei seg.
- Få venner på fritiden.

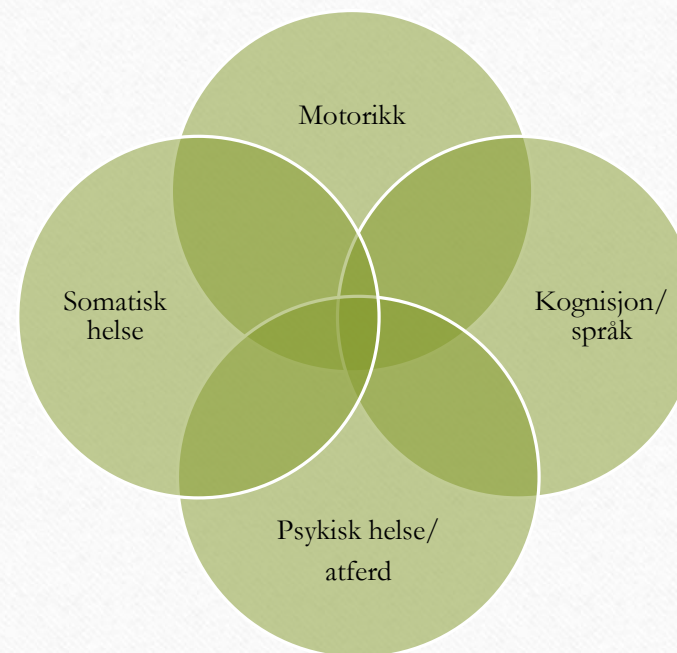


Forekomst

- Psykiske helsevansker som angst og atferdsvansker er spesielt *utbredt* hos barn og unge med fysiske eller mentale *funksjonsnedsettelse*¹
 - Generell barnebefolkning: Forekomst 8-18 %²
 - Barn og unge med intellektuell funksjonsnedsettelse: Forekomst 30-50%²
 - Barn og unge med CP fra befolkningsstudier: Forekomst 28-57%³ (Danmark: 22.4% vs. 6.3% i kontrollgruppen⁴)
- Barn med intellektuell funksjonsnedsettelse og motoriske utfordringer faller ofte mellom to stoler, og får ikke det *helhetlige* tilbudet de trenger:
 - Psykiske helsevanskene blir ofte *ikke oppdaget* (tidlig nok) av helsetjenesten⁵
 - Fokus i HABU: Læreevne, motoriske utfordringer, språk/kognisjon, fysisk helse

Hvordan forstår vi psykiske helsevansker:

- Hjerneorganiske tilstander: Ofte overlappende vansker^{1,2}.
 - Samspill av mange sårbarhetsfaktorer.
- Psykiske vansker gir *nedsatt livskvalitet*, også for hele familien.
- Anbefaling er *helhetlig* utredning³.



Hvordan fanger vi opp vansker: Kartlegging i HABU

- Mange ubesvarte spørsmål rundt hvordan undersøke psykiske helsevansker som helsevesenet ikke har vært gode til å fange opp.
 - Kliniske intervjuer
 - Standardiserte spørreskjema
 - Er disse egnet for barn med: *Lærevansker av ulik grad? Motoriske utfordringer? Kommunikasjonsutfordringer?*
- Det er ikke gitt at spørsmålene som stilles til barn henvist til BUP, kan brukes for pasientgruppene i HABU inkl. CP.

Funn fra multisenterstudie i HABU, Helse Nord*:

- Sammenlignet spørreskjemaer og intervjuer brukt i BUP med tilsvarende mål utviklet i utlandet for barn med funksjonsnedsettelse.
 - 365 barn med foresatte deltok (4-18 år). 70% oppslutning.
 - Ordinær kognitiv og adaptiv funksjonsundersøkelse inkluderte nå standardiserte mål på psykisk helse (foresatte, barnehage/skole, ungdom).
 - 25% hadde psykiske vansker (samme psykiske vansker som hos andre barn).
 - HABU kan tilby en *helhetlig* utredning av barn og unge med funksjonsnedsettelse fra tidlig alder som også inkluderer kartlegging av psykisk helse, og i etterkant tilby veiledning og behandling.
 - Valg av kartleggingsmål betinget av flere forhold.
 - Endret praksis i HABU UNN.

Bio-psyko-sosial modell

Alt henger sammen med alt



Diagnose overskygging

- Hoved diagnosen blir forklaringsmodell for alle symptomer
- Manglende kunnskap om psykisk helse hos personer med funksjonsnedsettelse-hvordan det kommer til uttrykk.
- Diagnostiske verktøy er ofte dårlig tilpasset denne målgruppen.

Hva vet vi om psykisk helse hos barn og unge med CP?

- 2/3 barn oppfyller kriterier for en psykiatrisk diagnose ved 11 årsalder.
- 1/3 har flere diagnoser samtidig.



Endringer i forekomst av psykiatriske diagnoser over tid

- Økning i forekomst av psykiatriske diagnoser fra 62% til 79% fra skolestart til 11 års alder.
- ADHD holdt seg stabilt
- Angst og depresjoner økte fra 9% til 34%
- Halvparten av barna hadde psykiatriske diagnoser ved skolestart og ved 11 års alder



Angst og depresjon

- Overlapping av ulike tilstander
- Markant økning i depressive lidelser
- Vi fant ingen sikker sammenheng med type CP , alvorlighetsgrad, psykisk utviklingshemning eller kommunikasjonsvansker.



Uspesifikke symptomer på psykisk uhelse

- Sammenheng mellom uspesifikke symptomer på psykiske vansker ved skolestart og psykiatriske diagnoser ved 11 års alder
- Psykiatriske tilstander ved 11 årsalder hadde sammenheng med både tidlige symptomer på angst/depresjon og atferds symptomer.
- Bør ha fokus på psykisk helse tidlig.



Hva er viktigst for deg?

- Tar vi oss tid til å høre på barna og foreldrenes egne opplevelser av det å ha CP, og hva det betyr i hverdagen?
- Deler hjelpeapparatet samme oppfatning av hva som er viktigst for det enkelte barnet/ den enkelte familie i deres hverdag?



Barnet og familien som helhet

- Hva er viktig for deg / dere?
- The F-words of childhood disability
 - Family
 - Function
 - Fitness
 - Fun
 - Friends
 - Future



Hva med oppfølging av psykiske vansker?

- Angst/depressivitet eller atferdsvansker kan sette en stopper for livsutfoldelse.
- Barn/unge trenger ofte hjelp både fra spesialisthelsetjenesten og fra kommunen, men kan oppleve å falle mellom flere stoler.
- Barn og unge med CP har ofte behov for psykisk helsehjelp flere ganger i løpet av barne- og ungdomsårene.



Hva vet vi om behandlingstilbud til disse barna?

- Tall fra UK; kun 27% av barn med utviklingsforstyrrelse og psykiske vansker hadde fått tilbud om hjelp
- Mangler kunnskap om psykologiske intervensjoner for denne pasientgruppen
- Noen studier har vist god effekt av foreldre intervensjoner
- Medikamentell behandling er effektiv hos noen barn
- Kanskje tenke nytt?

Psykisk helsehjelp på barnets arena

- Tilrettelegge for at barn med kommunikasjonsvansker også skal kunne gi uttrykk for angst og depressive følelser.
- Informasjon for å unngå feiltolkning av psykiske symptomer som del av grunnlidelsen.



Fokus på psykisk helse tidlig i forløpet

- Tidlig intervensjon- og kunnskap
- Psykisk helsetilbud i skolene
- Årlige helsesjekker hos fastlegen; inkludert fokus på psykisk helse
- Tilrettelegge for gode, varige vennskap
- Se familien som helhet



Fremtidens habiliteringstilbud

- Kropp og psyke ses i sammenheng
- Fjerne lite hensiktsmessige skillelinjer mellom etater og tjenestenivå
- Våge å prøve ut nye lavterskel tiltak.
- Samarbeide på tvers med fokus på det som er viktig for barnet/familien



Takk for oss!

